

N:o 217.

Af herr **Janson** i Bråten, *med anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering af prästerskaps aflöning m. m.*

Spörsmålet om kyrkans och statens förhållande till hvarandra är en fråga, som allt mer och mer, i allt större omfattning drager uppmärksamhet till sig. Tanken på en upplösning af sambandet tränger sig därvid alltmera fram.

Det är ingalunda kyrkans och den kristliga religionens fiender, som här framträda såsom de egentliga bärarne af denna tanke. Tvärtom är det en stor del af den kristna religionens mest hängifna vänner, som på enskilda och offentliga möten samt i pressen diskuterat frågan.

Att de frikyrkliga äro intresserade af denna sak ligger i öppen dag, ty redan det att de äro frikyrkliga och således hylla en fri kyrka innebär en protest mot sambandet mellan kyrkan och staten. Det är således endast en konsekvens af deras öfvertygelse såsom frikyrkliga.

Det är mera anmärkningsvärdt, att frågan upptagits på prästerligt håll och så allvarligt diskuterats i dess egen press som fallet är. Af detta framgår tydligt, att en del präster och andra inom statskyrkan icke tycka det vara bra som det är, utan önska en annan tingens ordning. Det blir olidligt för de präster, som äro samvetsömma och hvilka i verklighet vilja tjäna Herren Kristus, att känna sig tvingade att i första rummet tjäna en statsinstitution.

En kontraktsprost i Bohuslän skref till lektor Waldenström med anledning af hans motion n:o 45 vid 1908 års kyrkomöte bland annat följande: »Jag har aldrig varit någon beundrare af vår svenska statskyrka. Organiserad såsom ett departement under statsmakten har fara för hen-

nes frihet alltid varit för handen; nu synes stunden vara inne att taga steget ut till skilsmässa — — —. Jag tänker det är en fråga, som ej kan falla». Denna präst torde här uttalat hvad en stor mängd af hans ämbetsbröder känna. Det är alldeles uppenbart att här om någonsin gäller det att försöka tjäna två herrar. Men enligt Herrens eget ord är detta omöjligt.

Då frågan trängt sig så långt, att den varit under behandling på senaste kyrkomötet, anser jag tiden vara inne, att äfven Riksdagen upptager den och har jag fördenskull, efter moget öfvervägande, härmed velat öfverlämna den till Riksdagens behandling.

Liksom motionären i ämnet vid kyrkomötet, herr P. P. Waldenström, är jag djupt medveten därom att oerhörda svårigheter äro förenade med en så stor och mångsidig frågas tillfredsställande lösning, men jag delar hans uppfattning äfven däri, att då utvecklingen i vår tid går så fort som den gör, bör man göra sig förtrogen med denna angelägenhet och i tid göra förberedelser för att i lugn kunna utföra det, som genom en alltför hastig omhvälfning kan bli till oberäknelig skada.

Då Riksdagen det ena året efter det andra nödgas upptaga sin tid med en massa frågor, som äro en oundviklig följd af kyrkans och statens förening, och då dessa frågor synas bli alltmera invecklade och svåra att lösa på ett för staten, kyrkan, kommunerna och prästerskapet nöjaktigt sätt, anser jag det vara på sin plats, att just nu taga i öfvervägande, huruvida det icke vore den lyckligaste lösningen på alla dessa spörsmål, att hvar och en tog sitt och i följd därpå såväl kyrkan som staten bar »hvar och en sin egen börda». Att det för staten vore fördelaktigt anser jag uppenbart. Regering och Riksdag skulle då slippa, icke allenast arbetet, omsorgen och bekymren för kyrkan och dess prästerskap, utan äfven bli befriade från att nödgas föreslå och pålägga skatter af flera millioner årligen till kyrkliga ändamål, som nu måste krävas af svenska folket så länge kyrkan är en statsinstitution. I dessa tider då så oerhörda kraf ställas på folkets skatteförmåga, vore det högligen att värdera, om denna indragning eller besparing kunde åstadkommas.

För kyrkan vore det utan gensägelse en fördel så stor, att den aldrig kan öfverskattas, om hon i stället för att för sin existens vara helt beroende af staten, blefve befriad från detta beroende och (som det väl från början var meningen med Kristi församling) vore beroende af Honom, som hon kallar sin Herre och hvilken uttryckligen förklarade att Hans rike icke är af denna världen, samt af dem som *frivilligt* anslöte sig till henne och således genom hjärtats tro och kärlek uppbure henne och fyllde hennes lekamliga behof.

Hade Kristus ämnat, att hans församling skulle blifva en statskyrka, så hade han tydligen gifvit sina efterföljare några instruktioner i den riktningen. De hade då blifvit befallda, att då de lyckats sprida hans lära i länderna skulle de utverka sig stöd och hjälp för sin tillvaro och utbredning af respektive länders statsmakter samt privilegier för sitt prästerskap. Vi veta alla att något sådant är absolut främmande för Kristi lära.

Det uppdrag de fingo var att öfverallt, bland alla folk upprätta ett andligt rike af dem som trodde och af *fri vilja* slöto sig till församlingarna. Alla andra fingo stanna utanför detta rike och de hade helt enkelt icke något med Kristi rike att skaffa mer än det att de inbjödos att ingå däri, på samma sätt som de andra ingått.

Ingen kyrklig eller världslig makt har sedermera fått rättighet att ändra denna grundprincip. Därför är ock kyrkans förening med staten, minst sagdt, en oegentlighet. Såsom andlig institution är hon vanmäktig, så länge hon är förenad med staten, om hon ock i ekonomiskt hänseende är mäktig. Blefve hon skild från staten samt sedan för sin tillvaro och utbredning kämpade endast med *de* vapen hennes Herre satt i hennes händer och efter de regler Han en gång för alla gifvit, så blefve hon förvisso en andlig stormakt i vårt kära fosterland.

Faran för folkets »afkristning» blefve då mindre. Det visar t. ex. tillståndet i Nordamerikas förenta stater, där som bekant ingen statskyrka finnes, men det kristliga elementet det oaktadt är förhärskande och aktningen för religionen i allmänhet större än i vårt land.

Då svenska kyrkan bekänner, att de heliga skrifterna skola vara normen för lära och lefverne, så fordrar konsekvensen däraf obevekligt, att hon öfvergifver allt som står i strid mot denna norm och således upphör att vara ett statsdepartement och blir ett andligt rike i denna världen men icke *af* denna världen.

Då nu emellertid kyrkomötet för sin del i fjol afslog motionen om utredning i detta ärende och således kyrkan sagt ifrån att hon fortfarande håller på föreningen, men då denna fråga har så mycken rättvisa och sanning i sig, har jag sett det som en bjudande plikt att gifva Riksdagen ett tillfälle att säga sin mening, om Riksdagen vill vara med om en utredning af hithörande spörsmål. Om kyrkan bäfvar för att taga första steget, som enligt min tro förr eller senare måste tagas, så anser jag att Riksdagen må göra det och hos Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig utredning af frågan.

Af ofvanstående torde ock framgå, att jag betraktar det i Riksdagen pågående arbetet med lösningen af en mängd ärenden, tillhörande det

kyrkliga området, såsom ett ofruktbart arbete, ett lönlöst försök att lösa frågor, som icke kunna lösas till det allmännas båtnad, hvarför jag anser, att de icke böra af Riksdagen bifallas.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen, med afslag å Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 39, behagade besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa en allsidig utredning om och på hvad sätt det nuvarande sambandet mellan kyrkan och staten lämpligen må varda upplöst samt till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill denna utredning må gifva anledning.

Stockholm den 23 mars 1909.

Adolf Janson.
